

КОНСПЕКТ
ЗА ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ НА БАКАЛАВЪРСКА ПРОГРАМА
„ПОЛИТОЛОГИЯ“

1. ПОЛИТИЧЕСКИЯТ ФЕНОМЕН. ПОЛИСНИЯТ МОДЕЛ. ПОЛИТИКА И ПОЛИТОЛОГИЯ. Основни категории в политологията – власт, държава, управление, гражданско общество.

2. ВЛАСТТА. Генезис на феномена власт. Главни школи и концепции в изследването на властта. Политическа власт. Източници и субекти на политическата власт. Власт и лидерство. Властови елити.

3. ВЪЗНИКВАНЕ И РОЛЯ НА ДЪРЖАВАТА

Структурни елементи на държавната организация. Характер и функции на държавната власт. Основни типове държави в миналото и днес. Модерно развитие на държавата. Правова държава. Либерална държава. Социална държава.

4. ПОЛИТИКАТА. Онтология и епистемология в политическата наука. Същност и сфера на политическото. Политическото и политическият анализ. Понятие за „политически дискурс“ (Роланд Барт, Мишел Фуко); „микрофизика на властта“ (М. Фуко); „полета на властта“ и „политическото поле“ (Пиер Бурдийо); „знанието“ и „властта“ в постмодерната философия (Жан-Франсоа Лиотар, Мишел Фуко) и др. Политическите реалности и тяхното изследване.

5. ПОЛИТИЧЕСКОТО МИСЛЕНЕ В АНТИЧНОСТТА И СРЕДНОВЕКОВИЕТО

Политическата мисъл в класическата Античност (Платон, Аристотел); в епохата на елинизма (Полибий) и в Римската република (Цицерон). Средновековната политическа мисъл (Аврелий Августин и Тома от Аквино).

6. ПОЛИТИЧЕСКИТЕ ИДЕИ НА РЕНЕСАНСА И НОВОТО ВРЕМЕ ДО КРАЯ НА XVIII В.

Епохата на Ренесанса - Н. Макиавели. Договорните теории на Т. Хобс, Дж. Лок и Жан-Жак Русо. Обосноваване на идеята за разделение на властите – Ш. Монтескьо. „Федералистът“. Консерватизмът на Ед. Бърк. Политическите идеи в немската класическа философия – Кант, Хегел.

7. ОСНОВНИ ПРОБЛЕМИ И РЕШЕНИЯ В ПОЛИТИЧЕСКИТЕ ТЕОРИИ НА XIX И НАЧАЛОТО НА XX ВЕК.

Либералните идеи през XIX в. (Ал. дьо Токвил, Дж. Ст. Мил). Социалният въпрос и опитите за неговото решаване („утопичен социализъм”, К. Маркс, В. И. Ленин, анархизъм, Ед. Бернщайн). Развитие на позитивизма (О. Конт) и утилитаризма (Дж. Бентам). Политическата теория на М. Вебер.

8. ДЕМОКРАЦИЯТА. Принципи на демокрацията. Характеристики на античната и съвременната демокрация. Съвременни предизвикателства към демокрацията.

9. ДЕМОКРАЦИЯТА В НАЧАЛОТО НА 21 ВЕК. Дискусия за съвременната демокрация Дейвид Хелд - Юрген Хабермас- Робърт Нозик. Политическата наука и „теория на справедливостта“ (Джон Ролс)

10. КОНСТИТУЦИОНАЛИЗЪМ

Властта на държавата и свободата на индивида. Правата на човека и тяхното гарантиране. Разделение на властите. Законодателна, съдебна и изпълнителна власт. Концепции за единство на властите и критика на техните слабости.

11. СИСТЕМНО-СТРУКТУРНИЯ ПОДХОД КЪМ ПОЛИТИКАТА. ПОНЯТИЕТО ПОЛИТИЧЕСКА СИСТЕМА. СТРУКТУРНО И ФУНКЦИОНАЛНО МОДЕЛИРАНЕ НА ПОЛИТИЧЕСКИТЕ СИСТЕМИ. ПОЛИТИЧЕСКИТЕ РЕЖИМИ. Либерално-демократичен режим (парламентарно управление, президентска и полу-президентска република); авторитарни, тоталитарни и теократични режими.

12. ПОЛИТИЧЕСКИ ПАРТИИ И ПАРТИЙНИ СИСТЕМИ. ПАРТИЙНАТА СИСТЕМА В БЪЛГАРИЯ.

Същност и функции на политическите партии. Възникване и еволюция. Критерии за класификация на политическите партии. Типове партии според различните критерии. Партийни системи и партийни фамилии.

13. ПОЛИТИЧЕСКА КУЛТУРА И ПОЛИТИЧЕСКА СОЦИАЛИЗАЦИЯ. Основни подходи на изучаване и дефиниции. Модели на политическа социализация. Основни институции и фактори на политическата социализация.

14. ТЕОРЕТИЧНИ ОСНОВИ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО НА ПОЛИТИЧЕСКИТЕ КОМУНИКАЦИИ. Основни понятия — комуникации, връзки с обществеността, управление на комуникациите. Класически теории и модели на политическите комуникации. Съвременни

теории и модели на политически комуникации в мрежовото общество. Основни типове политически послания и документи от гледна точка на тяхното съдържание. Техники за разработване на политически послания.

15. ЕМПИРИЧНИ МЕТОДИ В ПОЛИТОЛОГИЯТА

Същност на емпиричните изследвания. Извадки и анализ на стохастични грешки. Основни етапи при провеждането на емпирично политологическо изследване. Методи за операционализация, измерване, регистрация, наблюдение, допитване, проучване на документи, контент-анализ, анализ и обобщаване на социални факти.

16. МЕТОДОЛОГИЯ НА НАУЧНОТО ИЗСЛЕДВАНЕ

Същност и роля на методологията на научното изследване. Принципи на генерирането на ново знание за политиката. Принципи на преобразуването на научната информация за политическите явления в ново знание. Основни компоненти на методологията на политическия анализ. Проблемът за междудисциплинарния аспект на методологията на политическия анализ. Понятието за парадигма в научния и в политологичния анализ. Еволюция и съвременна конфигурация на водещите парадигми в политическия анализ. Методологически предимства и ограничения на основните парадигми.

17. ИЗБОРИ, ИЗБОРЕН ПРОЦЕС, ИЗБИРАТЕЛНИ СИСТЕМИ

Същност и функции на изборите. Видове избори. Типология на избирателните системи – мажоритарна, пропорционална, смесена. Избирателната система в България.

18. УСТРОЙСТВО НА ПУБЛИЧНАТА АДМИНИСТРАЦИЯ И ОРГАНИ НА ДЪРЖАВНАТА ВЛАСТ. Европейски модели на публичната администрация. Обхват и съдържание, структура и функции на администрацията. Типове администрация, видове длъжности. Териториални (децентрализирани и деконцентрирани) органи на изпълнителната власт и тяхната администрация. Стаж в държавната администрация. Характеристика на държавната служба и на държавният служител. Статут на държавния служител – права и задължения.

19. ИСТОРИЯ НА МЕЖДУНАРОДНИТЕ ОТНОШЕНИЯ

Система на международните отношения – исторически типове. Концепцията за баланс на силите (Концепцията за *Raison d'état*; „Европейският концерт” – Метерниховата система; *Realpolitik* – немското разбиране и понятие за *Raison d'état*). Стожерите на британската, американската, френската, немската и руската външна политика и дипломация.

20. БИПОЛЯРНИЯТ СВЯТ И СТУДЕНАТА ВОЙНА

Начало и причини за Студената война. „Дългата телеграма” на Джордж Кенан, идеята за „възпирането”. Еволюция на идеите за възпиране. Политиката на СССР за мирно съвместно съществуване („Доктрина Брежнев”). Стратегически ядрен баланс през Студената война, договорите САЛТ и процесът на разведряване, срещите на високо равнище Горбачов – Рейгън в Женева и Рейкявик (1986). Краят на Студената война и последиците за световния мир.

21. ИСТОРИЯ НА МЕЖДУНАРОДНИТЕ ОТНОШЕНИЯ СЛЕД КРАЯ НА СТУДЕНАТА ВОЙНА.

Основни концепции и дебати по повод предишните системи и установяващата се система на МО след края на Студената война. Теориите на Кисинджър, Най, Фридмън и Ленарт.

22. ПОЛИТИЧЕСКА ПРОМЯНА

Ерата на глобално недоволство: новите протестни движения и партии. Предизвикателствата пред националната държава и демокрацията в процеса на глобалната социална и политическа промяна. Феноменология, процес, тенденции и характеристики на политическата промяна. Епохалната, глобална и фундаментална промяна днес и в близкото бъдеще – фази, етапи и същността на промените. сравнение между концепциите на Тофлър, Гуно, Хънтингтън и Кародърс.

23. МЕЖДУНАРОДНИТЕ ОТНОШЕНИЯ И ТЕОРИИТЕ ЗА ТЯХ

Структура на световната политическа сцена: сили, субекти, тенденции. Водещи теоретични школи: реализъм; структурен реализъм; либерализъм. Неолиберализъм; конструктивизъм; марксизъм и неомарксизъм; критическа теория; и др.

24. ГЕОПОЛИТИЧЕСКИТЕ ИДЕИ НА 20-и век. Най влиятелните геополитически школи и техните главни идеи: Халфорд Макинڈър и Алфред Т. Махън. Немска и френска геополитически школи и тяхното отражение върху политиката на Германия и Франция през 20 век. Геополитическите идеи на президента Дьо Гол. Американската геополитическа мисъл във втората половина на 20 в: Никълъс Спикман, Пол Кенеди.

25. ГЕОПОЛИТИЧЕСКИТЕ ИДЕИ В НАЧАЛОТО НА 21-и век.

Геостратегическо направление: Зб. Бжежински, Х. Кисинджър, С. Хънтингтън, Робърт Кейган, Стивън Уолт, Найл Фергюсън, Грахам Алисън, и др. Военни стратегии: Ханс Бинендаик, Ричард Куглер, Томас Бърнет, Ричард Хаас, Аш Картър и др. Руското евразийство като геополитически проект (Александър Дугин). Геостратегически идеи, разработвани в Руската

академия на науките (Алексей Арбатов, Владимир Дворкин, Дмитрий Тренин) и др.

26. МЕЖДУНАРОДНИ КРИЗИ И КОНФЛИКТИ И ТЕОРИИТЕ ЗА ТЯХ. Конфликтът, базови модели. Жизнен цикъл на конфликт. Структура и динамика на конфликт. Ескалация и деескалация. Основни операции на ООН за разрешаване на международни конфликти и кризи: Налагане на мир; Изграждане на мир; Опазване на мир.

27. МЕЖДУНАРОДНИ ПРОБЛЕМИ НА БАЛКАНСКИЯТ РЕГИОН Балканите след края на „студената война”: основни партии и държавни политики. Традициите в международните отношения в региона. Външнополитическата стратегия на България в балканската политика.

28. ЕВРОИНТЕГРАЦИЯТА. Цели и характеристики на евроинтеграцията. Еволюция на евроинтеграцията и разширение на ЕО и ЕС. История, структура и функции на основните институции: Европейски съвет, Европейски парламент, Съвет на ЕС, Европейска комисия.

29. Глоблано лидерство и глобално съперничество в началото на 21 век. Тенденцията към многополярност. Стратегическият триъгълник САЩ - Китай – РФ и ролята му в световните отношения. Връщане към параметрите на класическо геополитическо съперничество между три световни сили.

ЛИТЕРАТУРА

А) на български език

- Августин Блажени. 2005 *За божия град*. София: изд. Захари Стоянов
- Алмънд, Г., Верба, С. 1998. *Гражданската култура*. София: „Гал-ико”
- Аристотел. 1995. *Политика*. София: изд. „Отворено общество”
- Арон, Р. 1993. *Демокрация и тоталитаризъм*. Изд. „Аргес“
- Атанасов, А., и др. 2004. *Емпиричното социологическо изследване на социалната реалност: Подходи, методи, организация: Проблеми и нови решения*. София: изд. „Марин Дринов“
- Бжежински, Зб. 1991. *Големият провал*. София: изд. Народна култура
- Бжежински, Зб. 1994. *Извън контрол*. Изд. Обсидиан
- Бжежински, Зб. 1997. *Голямата шахматна дъска, Американското превъзходство и неговите геостратегически императиви*. София: изд. Обсидиан

- Бжежински, З.** 2004. *Изборът*. София: изд. Обсидиан
- Близнашки Г.,** 2009. *Конституционализъм и демокрация*, С. Университетско издателство. София: „Св. Климент Охридски
- Боббио Н.** 2001. *Ляво и дясно. Основни значения на едно политическо разграничение*. София: изд. „Лик”
- Бърк, Ед.** 1999. „Размисли за революцията във Франция“. В: *Консерватизмът, т. I*, София: изд. Център за социални практики НБУ
- Вебер М.,** 1993. „Политиката като призвание“. В: *Ученият и политикът*. София: „Микропринт”
- Генов, Д.,** 2013. *Изследователски методи в социалните науки, част I, Методи за събиране на първична емпирична информация*. Пловдив: Университетско издателство
- Генов, Д.,** 2013. *Метод на фокус групите: история, същност, подготовка, провеждане и анализ на получените резултати*. Пловдив: Университетско издателство
- Гидънс, А.** 2000. *Третият път*. София: изд. „Прозорец”
- Гуно, Ж.** 1997. *Краят на демокрацията*. София: изд. „Христо Ботев”
- Гълбрайт Дж.** 1993. *Анатомия на властта*. София: ИК „Христо Ботев”
- Дал Р.** 1996. *Съвременният политически анализ*. Център за изследване на демокрацията.
- Дал Р.** 1999. *За демокрацията*. София: изд. „Обсидиан”
- Дарендорф, Р.** 1991. *Размисли върху революцията в Европа*. Център за изследване на демокрацията.
- Дарендорф, Р.** 1993. *Съвременният социален конфликт*. Център за изследване на демокрацията.
- Дохърти, Дж. и Пфалцграф, Р.** 2004. *Теории за международните отношения*. София: изд. „Атика“.
- Драганов, Д.** 1998. *Политическите системи на XX век*. София: изд. „Свят, наука“.
- Дюверже, М.** 1995. *Полу-президентският режим*. София: УИ „Св. Кл. Охридски“.
- Дюверже М.** 1999. *Социология на политиката*. София: изд. „Кама”
- Карасимеонов, Г.** 1993. *Политическите партии: обща теория*. София: Военно изд. „Св. Георги Победоносец”
- Карасимеонов Г.** 1993. *Политика и политически институции*. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски”
- Кисинджър, Х.** 1997. *Дипломатията*. София: ИК „Труд”
- Кисинджър, Х.** 2012. *За Китай*. София: ИК „Труд“.

- Коларова, Р.**, *Трансформациите на българската партийна система (1991-2001)*. София, 2002 (публикувано в сп. „Разум“)
- Креспи, Ър.** 1996. *Обществено мнение, сондажи и демокрация*. София:
- Кънчев, Р.** 1994. Май 68: *Интелектуалците и властта*. Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, София
- Кънчев, Р.** (в съавт. с Ал. Рангелов). 1994. *Политиката: метаморфози на властта*. Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, София
- Кънчев, Р.** 1998. *Съвременни военни доктрини и стратегии за национална сигурност*. Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, София
- Кънчев, Р.** 2008. *Защо Русия не следва западния модел демокрация. Геополитическите амбиции на Кремъл в началото на 21 век*. Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, София
- Кънчев, Р.** 2014. *Стратегическата стабилност*. Издателска къща „Св. Иван Рилски“, София
- Кънчев, Р.** 2018. *Стратегическото съперничество в началото на 21 век*. Издателска къща „Св. Иван Рилски“, София
- Кънчев, Р.** 1989. Езикът и властта в политическата семиология на Роланд Барт. *Философска мисъл*, № 3, 1089
- Лиотар, Ж.-Ф.** 1996. *Постмодерната ситуация*, София: изд. „Наука и изкуство“
- Лиотар, Ж.-Ф.** 1999. *Нечовешкото. Беседи за времето*, София: изд. „СОНМ“
- Лок, Дж.** 1996. *Два трактата за управлението*, София: изд. „Гал-ико“
- Макиавели, Н.** 1985. „Владетелят“. В: *Избрани съчинения*. С. 1985, изд. Наука и изкуство
- Мадисън Дж., Хамилтън Ал., Джей Дж.**, 1997. *Федералистът*. София: Университетско издателство Св. Климент Охридски
- Маринов, А.** 2004. *Обществени елити и лидерство в страните в преход*, София: изд.:
- Маринов, А.** 2010. *Административният елит на XXI век*. София: изд.
- Минчев, О.** 2009. *Разрушеният дом на промяната*. София: изд.
- Монтескьо, Ш.** 1986. *За духа на законите*, София: изд. Наука и изкуство
- Нозик, Р.** 2005. *Анархия, Държава и Утопия*. София: изд. „КХ“
- Платон** 1979. *Държавата, Диалози, т. III*, София: изд. „Наука и изкуство“
- Първанов, А. и др.**, 2001. *Етномалцинствени проблеми в Югоизточна Европа през 90-те години на XX век и Евроатлантическата интеграция на България*, Изследване и научна проява към УНСС и Институт по Балканистика към БАН, София

- Русо, Ж.-Ж.** 1998. „За обществения договор“. В: *Избрани съчинения*, София: изд. Наука и изкуство
- Семов, М.** 2000. *Теория на политиката*. София:
- Симова, О.** Теоретични рефлексии върху прехода в България, сп. Български философски преглед, кн.2/2012, стр.165-187, а също и в: Изследователски методи и технологии в икономическите и социалните науки, Международна научна конференция 6-7 окт. 2012, Университетско издателство „Паисий Хилендарски“, 2012, стр. 252-273
- Стойковски, Г.** 2014. *Изгревът на белия полумесец – изгледи за нов турски век на Балканите*. София: изд.
- Стойковски, Г.** 2008. *Македония на кръстопът (Macedonia at a crossroads)* София: изд.
- Стойчев, Ст.** 1991. *Избирателни системи и избирателни процедури*. София: изд.
- Тофлър, А.** 1991. *Третата вълна*. София: изд. Къща „П.Яворов“
- Турен, А.** 1995. *Що е демокрация?* София: изд.
- Фридмън, Дж.,** 2009. *Следващите 100 години, Геополитическа прогноза за XXI век*. София: изд.
- Фуко, М.** 1993. *История на сексуалността. Том 1, Волята за знание*. София: изд. „ЕА“
- Фуко, М.** 1998. *Надзор и наказание, Раждането на затвора*. София: изд. УИ „Св. Климент Охридски“
- Фуко, М.** 2016. *Генеалогия на модерността*. София: изд. „Изток-Запад“
- Хабермас, Ю.** 1999. *Философският дискурс на модерността*. София: изд. „ЕА-Плевен“
- Хабермас, Ю.** 1999. *Морал, право и демокрация*. София: изд. „Дом на науките за човека и обществото“
- Хикс, С.,** 2001. *Политическата система на Европейския съюз*. София: изд.
- Хинкова С.,** 1998. *Югославският случай: етнически конфликти в Югоизточна Европа*. София: изд. „Критика и хуманизъм“
- Хобс, Т.** 1979. *Левиатан*, София: изд. Наука и изкуство
- Хънтингтън, С.,** 1999. *Сблъсъкът на цивилизациите и преобразуването на световния ред*. София: изд. Обсидиан
- Цицерон, М.** 1994. *За държавата. За законите*. София: изд. Софи- Р

Б) на английски, френски, немски и др. езици

Buzan, B. & Smith S., *International Systems in World History*, 2004, Oxford Univ. Press

Dunleavy, P., O’Leary, B., Theories of State. The Politics of Liberal Democracy, 1987 Macmillan education
Hitcher, D. Modern Government. A. Survey of Political Science
Kesselman J. Kriger., European Politics in Transition, D.C. Heath and Company, Lexington, Massachusetts Toronto 1987
Mair, Ed. P The European Party System, Oxford University Press, 1990
Mosca, G. The ruling class

В) Енциклопедии

Блекуел, Енциклопедия на политическата мисъл, С. 1997, изд. „Център за изследване на демокрацията”

Г) Сборници

Класици на политическото мислене, т. I, 2009 и II, 2010, С. , изд. „Нов български университет”

Конспектът е приет с решение на КС на катедра „Политически науки“ (протокол № 34/15.10.2018 г.) и утвърден от ФС на Факултета по икономически и социални науки (протокол № 128/12.11.2018 г.).

Конспектът влиза в сила от м. юни 2019 г.